

lovila z samčevim semenom pomažejo, na kar se kmalu potem jajca, ki so se bila že mesece poprej v maternem jajčniku pripravljala na spodnjem delu maternega repa pritrjena prijavijo. Nekoliko časa pred sedmim mesecem tedaj meseca junija, ko mladi rakiči iz jajčkov prihajati začno, jih samice, iz ljukenj prišedše s tem varujejo, da si rep k drugemu truplu pritegnejo in se proti napadom ne kakor drugekrat z repom, ampak le s kleščami branijo. Jajčica, ki se po naključju od maternega telesa, predno mladiči izlezejo, odločijo, so zgubljena. Mladiči pa težko izlezejo in so starim rakom že popolnoma podobni, le konci nožic in kleščice so nekaj bolj rudečkasti, in ostanejo, da dobé bolj trdno školjko, še kakih 14 dni pod varno odejo maternega repa. Ko so pa mater zapustili, se ta za nje kar nič več ne zmeni in jih prepusti popolnoma samim sebi, da si sami hrano poiščejo.

Prereditev rakov je prav lahka, ker jim, če boljšega nimajo, vsakovrstne rastlinske snovi godé, med temi je posebno korenje, tikve, rakiče steblovje, rumene lilije in podobne močvirnate rastline, kakor tudi mrhovina rakov prava sladčica. Čvrsto meso, ki še ni vsmrajeno, jim je zdravejše.

Ker potrebujejo raki, da veselo prosperajo in rastejo, apna, kajti račje lupine so iz apna, mora se jim toraj skrbeti za apno. Če toraj voda, v kateri se raki redijo, nima apna v sebi, tako je potrebno, da se mineralične tvarine v vodo mečejo, da imajo raki snovi iz ktere se lupina narejati more. Zato se je tudi že opazilo, da raki v največji sili izslečene lupine in v vodo pometane jajčne lupine povživajo, da jim tako trda lupina raste.

Med vsemi hranami za rake je neka sorta alge, Chara ali parožnica imenovana, rakom najbolj priljubljena in tečna tako, da če imajo te zadosti, jim je vsa druga hrana skoraj odveč. Ta alga je jako apnenata in raste po šotnih in slanih vodah.

Sejmi živinski in kramarski bodo pri sv. Lenarti v Slov. goricah 12. sušca in 7. sept., svinjski sejmi pa vsako sredo v Imenem pri Podčetrtku.

Dopisi.

Karčevina pri Mariboru. (Odlikovanje župana.) V nedeljo 14. t. m. se je tukaj prav lepa svečanost praznovala. Izročil je namreč okrajni glavar g. baron Hein mnogoletnemu županu te srenje očetu Francu Dovniku sreberni križec s krono za zasluge, katerih si je sivi starček v več kakor 33 letnem županovanju pridobil. Malo po treh popoldne so naznanili možnarji prihod g. okrajnega glavarja spremljanega od g. dr. Winklerja. Ko so bili

vsi dotičniki v srenjski pisarni zbrani, je g. okrajni glavar v res izvrstnem govoru težave in važnost srenjskega županstva na drobno razlagal in s tem pokazal, kako dobro so mu mnogobrojni in sitni posli srenjskega predstojnika znani, in v slovenskem jeziku nadaljeval je pojasnaval velike zasluge župana Dovnika v tem oziru. Na to je pripel na poštene prsi globoko genjenega starčka častno znamenje srebernega križca, za kar se je odlikovanec v priprosti pa srčni besedi zahvalil in prosil, naj častiti g. okrajni glavar blagovoli njegovo najsrčnejšo zahvalo in izraz najzvestejše vdanosti presvitlemu cesarju sporočiti. Na to povzame kanonik in mestni župnik č. g. Kandut besedo in razlaga z jedrnatno nemško besedo lepo očetovsko razmero med Najvišo vladujočo hišo in med zvestimi narodi naše premile Avstrije. Cesarjevo očetovsko oko vidi tudi v najbolj oddaljeni dolini zasluge in jih odlikuje, kakor to nam ravno se vršči prizor kaže. Trikratni gromoviti „Hoch“ presvitlemu cesarju je končal njegov govor in potem se je nadaljeval zahvalil preblagemu g. okrajnemu glavarju za njegovo uspešno posredovanje, da je ta vesela in redka čast doletela župana naše srenje, v katerem se tudi celo srenjsko zastopništvo počesečeno čuti. Gromoviti „Hoch“ je zadonel g. glavarju. H koncu povdarja srenjski odbornik g. profesor Majciger v daljšem slovenskem govoru velike zasluge očeta Dovnika za blagostanje Karčevinske srenje. On še dan danes krči nered, krivice in druge nepristojnosti v Karčevinski srenji kakor so pred več ko 1000 leti naši predniki z rokom in sekiro s krampom in motiko krčili v teh krajih grmovje in divje lesovje in prej divji, nerodovitni kraj spremenili v vinorodne gorice, zelene travnike, plodno polje in sadunosne vrte in sklepa z iskreno željo naj bi sivi poslavljeneč še mnogo in mnogo let opravljal ta blagotni svoj posel. Gromoviti trikratni „živijo“ je zadonel očetu Dovniku iz ust vseh navzočih. Po končanem oficijelnem delu so se pričujoči vsedli h priprosti a okusno pokriti mizi in prijazno se pomenkovaje so veselili se pri zlati vinski kapljici iz Karčevinskih gor. Očetu Dovniku pa poslavljenemu s srebernim križcem s krono želimo še mnoga leta zdravja in kreposti v blagor srenje, ktero naj še veliko let vlada nji v blagostanje sebi pa v čast in veselje.

Od Nove cerkve. (G. Janez Zdolšek), nadučitelj pri Novi cerkvi je za velikoletno zvesto delovanje bil dne 10. okt. 1883 posavljen s srebernim križcem za zasluge s krono. Na preuljudno povabilo odlikovanca prišel je točno ob 8. uri dopoldne c. kr. namestništva svetnik, celjski okrajni glavar g. Haas v novocerkevsko dvorazredno šolo, kjer se je bla-

govolil v privatni sobici v svojo c. kr. uradno uniformo obleči. Za precejšnjim brojem čedno oblečene šolske mladine korakala je lepa množica: učiteljev, nadučiteljev, okrajni c. kr. celjski šolski nadzornik, preč. g. kanonik, okrajni glavvar z odlikovancem v cerkev k sv. meši, pri kateri so šolarji peli. Po sv. meši zbrala se je šolska mladina s poprej že imenovano gospodo v šoli. Tukaj je okrajni glavvar pripel odlikovancu na prsi srebreni križec s krono, izročil mu c. kr. pisma (štatute) ter mu čestital na mnoga leta. Odlikovanec se spodobno zahvali najpoprej c. kr. namestniku z obljubo, da se želi pismeno in uradno zahvaliti c. kr. namestništvu v Gradci, kakor tudi pri Njih Veličanstvu na Dunaji. In čujte! Dva koraka odlikovanec odstopi, ter obrne svoje od veselja in hvaležnosti solzne oči na zid, na katerem so visele podobe: cesarja, Matere božje in podoba našega Odrešnika, ter s trepetajočim glasom izusti: Hvala pa tudi Vama Gospod Jezus Kristus in Marija za to čast današnjo, katero sem si s trdom in velikimi težavami in križi zaslužil, moja tolažba v šoli bila sta vselej Vi dva, in potem se je zahvalil primerno in uljudno odlikovanec vsem nazočim. Na povelje c. kr. namestnika blagovolil je zdaj g. c. kr. šolski nadzornik Bl. Ambrožič v lepi domači govorici razložiti pomen in zasluge odlikovanca. izpodbujal je otroke k pridnemu učenju, v izgled postavljaj odlikovanca priučujočim gg. učiteljem, veselje razodeval vsej Novocerkevski fari in slednjič je djal: Otroci le učite se pridno, kakor do zdaj — tako tudi zanaprej v kerščanskem duhu in postali bote gotovo tudi Vi pridni kristjani, državljani, gospodarji in gospodinje! In h koncu povabil nas je govornik k trikratnemu: „živio“ na svitlega cesarja Franca Jožefa I. in iz mladih grl šolske mladine zadoni cesarska pesem: Bog ohrani.... Za spomin te slovesnosti je prejel vsak šolar in šolarca: Spomenico, podobo z napisom. Vso priučujočo gospodo povabil je potem odlikovanec h Kužmanu na obed, pri katerem so se vršile prelepe napitnice v slovenskem in nemškem jeziku. Mimogrede druge napitnice naj omenim tukaj le eno, ktera je vsem najbolj ugodila. G. c. kr. okrajni šolski ogleda blagovolil je to le napitnico izgovoriti: K vspešnemu odgojevanju mladine treba je treh in ti so: cerkva, šola in dom. K tej trojici jaz napivam, naj bodo v lepem soglasji vselej: živio — Spominjali smo se v govorih najizvrstnejših šolskih paedagogov živih in mrtvih. Med zamrlimi spomnili smo se hvaležno večnega spomina vrednega, prvega šolskega slovenskega paedagoga: rajnega vladike Anton Martina Slomškega in v spomin tega govora zložili smo lepo svoto denarjev, kateri naj se izroči ptujskemu odboru za spomenico rajn. Ant. Martina.

Cela židana družba duhovskega in učiteljskega stanu kratkočasila se je izvrstno. — Delj časa smo bili skupaj, bolj smo se zastopili ter svoje misli, nazore itd. glasno izraževali. Tebi pa odlikovanec pristržno zahvalo izrekam v imenu vseh tako izvrstno postreženih gostov: Bog plati in Marija Mati — pred nebeškimi vrati! Živio — Naprej tako in mi za Teboj, Ti posne-manja vredni uzor!

Od gornje-radgonskega okraja. (Prepovedana pa vendar dovoljena bernja.) Ob času letošnje zruske bernje so v gornje-radgonskem okraji žandarji stikali za fajmeštri, kaplani in mežnarji kakor za kakimi tatovi in lopovi. C. kr. okrajni glavvar ljutomerski je bil namreč žandarjem naročil, da je vsakojaka bernja prepovedana. To pa bi vendar čudno bilo, če bi kaki okrajni glavvar imel pravico že od davnih časov obstoječo prostovoljno bernjo na enkrat prepovedati; še bolj čudno pa je, da tako prepoved naznanja le žandarjem, ne pa dotičnim osebam. Tako je prišlo, da so žandarji dvema kaplanoma, ki imata prostovoljno bernjo, nabrano zrnje konfiscirali; da pa po krivici, je razvidno iz razjasnila, katero je vsled pritožbe visoka c. k. namestnija v Gradci dne 22. septembra dala okrajnemu glavvarju ljutomerskemu: da že od nekdanj obstoječe prostovoljne bernje nikakor niso prepovedane tudi po postavi 18. jul. 1871 rešitvo zadevajoči ne, marveč jih ta postava v § 2. alineja 1. določno priznava. Zakaj pa tedaj okrajni glavvar ljutomerski dela ljudem sitnosti?!

II. Iz Čadrama. (Volitev občinskega odbora v Oplotnici.) Med trajanjem volitve 3. volitvenega oddelka sta si trgovci in mladi Kunaj prave nemčurske surove zasluge pridobivala, ker zadni komaj 20 let stari človek je prav po svoji neotesanosti blizo 70-letnemu poštenemu možu volitveni listič še siloma iz rok spikal, ga raztrgal in pred njega vrge! Lepo maslo nemčurske kulture! — 3. razred je volil, ker še neki nigdar toliko volilcev bilo ni, do 11 $\frac{1}{2}$ in zdaj se je še le povedalo, da se bo volitev pretrgala in bo 2. in 1. razred še le popoldne ob 2 volil, čeravno je bila 9. ura za vse razrede razklicana. Ker so pa nekteri volilci 2. razreda zgodaj dom zapustili, njim je bilo predolgo čakati, 4 so volišee zapustili in sovražnik je dobro spoznal vzrok odloga volitve, on je v teh 2 urah pre-motil neko ženo, da je svoje pooblastilo preklicala, koje je prej narodnim volilcem dala, poslal je po dva omahljivca, vpijanil 2 druga in jih tako dolgo motil, da sta čeravno komaj na nogah stoječa vendar še glas oddala in ker je tudi g. Jonke za odišlega nemčurskega kmeta Jož. Kovač iz Slakove nepostavno, kar je pa smislu odbora postavno bilo, volil, zmagali so

so naši nasprotniki v 2. in 1. razredu. A njih zmaga upamo bila je pirava. Nezaslišano je našim nemčurjem že to, da bi v njih sredini smelo nekaj narodnih mož sedeti in oni so neki namenjeni se proti volitvi pritožiti, namesto da bi sebe tožili za svoje mnoge nepostavnosti, a tudi narodnjaki so pritožbo vložili do o. c. kr. namestnije. Naj bi le tudi naši možje spoznali, ka je zadnji čas, da si izberejo poštenih slovenskih mož za odbornike, in da ni sila, da bi kakih 10 Oplotniških nemčurjev pri vsaki priložnosti v imenu tolike srenje — kakor je naša, po svetu svojo edino izveličano nemškutarijo razobešalo in svojo liberalnost kazalo, kakor lani, ko smo o tem času brez kaplana par mesecv biti morali, zato, ker niso hoteli konkurenčni odborniki kaplanije popraviti; dokler ni škofija gospoda vzela, če tudi so bili že v to obsojeni v Celji pri okr. glavarstvu in pri namestnji v Gradci!

Iz Sevnice. (Odlikovanje.) V nedeljo 14. t. m. vršila se je od 11.—12. ure v šolskem poslopji lepa svečanost. G. c. kr. okr. glavar v vojaške uniformi nagovoril je mnogobrojno Sevnisko občinstvo ter razkladal zasluge našega nadučitelja Tomaža Dernača na šolskem polji. 41 let posvetil je vse svoje močile v to, da bi ljudstvo povzdignil na višjo stopinjo omike, 41 let vodil je našo nježno mladino k zvišenemu cilju, нравnemu življenju. Ali on nij bil marljiv le v šoli, njegova delavnost raztezala se je tudi zunaj šole, pečal se je namreč marljivo sè sadjerejo in bučelorejo. Za te njegove zasluge dobil je od cesarja sreberni križec s krono in želimo, naj bi mnogo mnogo let prsi njegove kinčal in naj bi ga Bog ohranil še mnogo let naše šoli in naše mladini. K sklepu govoril je g. nadučitelj Fr. Jamšek iz Rajhenburga v imenu učiteljstva tega okraja prav genljive besede. Popoludne bil je odlikovancu na čast veliki obed, kterega se je tudi naš veleccenjeni c. kr. okr. glavar udeležil.

Iz Bosne. (Nekaj tistim, ki se želijo izseliti.) Čitam v nemških novinah, da mislijo se sami Nemci k nam v Bosno naseliti, samo Slovenci ne. Štiri leta sem v Bosni in mi je ondašnje stanje dobro poznato in zato bi svetoval onim Slovincem, kateri bi imeli voljo se izseliti, da bi jim bilo bolje v Bosno iti nego daleko v Ameriko. Za one novce, koje na poti v Ameriko potrošijo, si morejo tu lahko lep kos zemlje kupiti; potem težko kedaj kateri iz Amerike nazaj pride, tudi tamošnjega jezika in šeg ne znajo, podnebjn niso privajeni in je še več drugih težav. Od Siska do Priedora je samo 8 ur za iti, 4 ure od avstr. Kostajnice. Priedor leži na reki Sani na vrlo lepem ravnem polji, kakor n. pr. Celjsko. Zemlja je dobra, raste vse, okoli polja so sami zeleni bregi vrlo ugodni za vinograde, pa tudi za hmelj, dober

duhan (tobak) raste tu. Lahko se finančnim uradom proda, po 1 fl. do 2 fl. 1 kilo. Eden naseljeni Nemec od Kolina je lani prejel za tobak od c. k. financarjev do 500 fl. Mislim, da je potem bolje duhan saditi, kakor pak vinograde. Vsako leto more nekaj duhana dobiti ali težko se delo od vinograda izplača. Ovde so tudi železne rude. Vsako leto se več 1000 centov železa izvozi v Srbijo in Bolgarsko po reki Sani na barkah. Prilika je zdaj, ko bi se mogla zemlja vrlo jeftino (fal) kupiti, kajti Turki mislijo za vsim nazaj v Azijo oditi, po njihovem „ramazanu“, t. j. postu. Meni vsaki dan ponujajo zemlje in me prosijo, da bi za kupce gledal. Stanje je tu sigurno, tu se toliko ne krađe, ne tolče in ne ubija, kakor po drugih krajih. Ako bi kateri imel voljo si v okolici Priedora zemljo kupiti, se naj izvoli pri meni oglasiti. J. Greif, Apothekar, mu iz drage volje pri vsem pripomognem, tudi se je že več Nemcev tukaj naselilo.

Iz Noršinec pri Ljutomeru. (Sadje-rejstvo.) Podpisani kot poverjenik „Cesarjevič Rudolfovega sadjerejskega društva za Spodnji Štajer“ vsojam si prav vljudno vse sadjereje in prijatelje sadjereje k obilnemu pristopu k temu društvu vabiti. Ker ravno to novo osnovano društvo je najcenejše in nam je prilika dana, naš lepi kraj v sadovni raj spremeniti. Sedanji čas vse naglo napreduje in torej tudi pri sadjerejstvu ne smemo zaostajati. Nadalje nam še uime nagajajo in najhujši sovražnik trtna uš še čaka, toraj pride čas, ko bo vprašanje o sadjereji še bolje imenitno. Toraj oklenimo se pregovora: „Jablane, hruške in druge cepé — Cepi v mladosti za stare zobé. Letni donesek društvu znaša samo 50 kr. ali pa kot ustanovnina 10 fl. za vselej. Povprek se se bo delilo vsako leto, kolikor mogoče, žlahtno cepje i drevesca. Končno omenim, da želim tudi jaz v imenu društva društvenikom po mogočnosti deliti vsako leto žlahtno cepje iz svoje drevesnice, ki šteje okoli 80 žlahtnih sort, nabranih iz raznih kmetijskih šol in od razumnih sadjerejcev, kakor je dr. Haffner v Ligistu.

Peter Fridau,
oskrbnik v Noršencih.

Od Ptujске gore. Marsikdo poreče, oj da bi se vse v našem slovenskem jeziku opravljalo! Pa žali Bog menda ne učakamo tiste ure. Pri nas smo imeli zadnja leta več dacarjev vse sorte narodnosti, še celo luterana in zdaj je velik nasprotnik Slovencev ravno pete odnesel in bode zdaj „Postmajster“ na poštni štaciji naše gore, kteri je rodom Rogačan ali po njegovem „Rohitscher“, pa je grozovit nemškutar ter ni za našo Goro. Vprašaj pa dalje: kakšen dacar je zdaj? Čisto nemšk od pet do glave, da se še reveži potrebnih reči ne moremo ž njim pogovarjati. Sitno je toraj za nas

kteri nemški ne znamo. Ko pride, vpraša hitro niks teutsch, ej dass ist schwer? Pa ne ustrašimo se, kmalu spet odide, kajti mi krčmarji nismo zbog njega, temuč dacar je zbog nas. Pazite pa tudi vi slovenski predstojniki in svetovalci in tudi vi predsedniki okr. šolskega sveta, da ne boste na slovenskih tiskovinah svoje narodnosti nemčurjem prodajali, kakor nekdo! kterege ime bode kmalu slov. Gospodar po svetu poslal, če se ne poboljša. Po domače F. Narodnjak.

Iz Ptujja. (Velik dar.) Kakor je v našem listu že bilo povedano, je v smislu deželne postave za povzdigo govedoreje narodnjak g. Dr. Gregorič, odvetnik in veliki posestnik, za prvosednika ptujškega in ljutomerskega političnega okraja imenovan. Ta prvosednik je pri kmetijski družbi štajerskeje v Graci prošnjo vložil, da bi ona iz tistih denarjev, ktere iz državne blagajnice za povzdigo živinoreje dobi, za te okraje neko podporo v nakup plemenskih bikov dala. Prošnja je bila uslišana, in omejena družba je dovolila veliko svoto 640 gld. S to bode g. Dr. Gregorič plemenske bike nakupil in jih razdelil, kder je največa revščina in kder jih je najbolj potrebno.

Iz Ljutomerske okolice (Vprašanje.) Znano je nam vsem, da je naš deželni poslanec g. J. Kukovec bil od presvitlega cesarja s zaslužnim križem odlikovan; dozdej pa še nismo nič čuli, kdaj mu bode taisti slavnostno izročeni. Mi bi se tudi te svečanosti radi vdeležili. Ali mu je bil menda le tako na tistem izročeni? Upamo da ne. Na čem smo tedaj?

Nekteri kmetovalci.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Cesar je v Szegedinu; narod ga je navdušeno sprejel, mesto je res z nova in večje pozidano; velikansk jez je brani zoper povodenj reke Tise. — Hrvati dobijo kmalu novega bana in magjarske grbe je dal general Ramberg v Zagrebu odpraviti, pribiti so novi grbi brez napisa. — V Reko ali Fiumo vozi se vedno več blaga, samo moke se je tje pripeljalo letos več kakor 600.000 meterskih centov in po ladijah dalje spravilo. Reka prekosi kmalo Trst bržčas popolnem. Proračun ogerskega finančnega ministra kaže za l. 1884 izdatkov 329 milijonov in dohodka 308 milijonov. Primanjka toraj okolo 20 milj. to pa še vkljub strahovito napetim davkom. — Poljakom so nemški liberalci zopet ponujali zvezo, a Poljaci so rekli, naj se liberalci poprej odpovejo svoji gospodstvaželnosti in strahovanju Slovanov. — Koroški liberalci so ubogej deželi navesli 43 % deželske doklade. V Kranjskem deželnem zboru obravnavajo novi volilni red. — V Olomuci je sodnijska obrav-

nava zoper 17 socijalistov delavcev, ki so ljudi šuntali s tiskanimi listki k neredom in revoluciji. — Državni zbor bode sklican baje 20. novembra; ministri predložijo črtež nove postave, da se ustavi svobodno trgiranje gruntov in napoti način, po katerem bi se kmetje strahovitih dolgov leži znebili, kateri jih kar uničiti žugajo.

Vnanje države. Ruski car in carica vnola sta se iz Danskega na Rusko nazaj. Zoper Jude so Rusi še vedno prav hudi. Bismarck je obiskal turški general Mukhtar-paša, tisti, ki je bil v Armeniji l. 1878 od Rusov hudo tepen, in mu ponudil zvezo s Turčijo, Bismarck pa mu je odrekel. — Francozi so ob Švicarski meji začeli trdnjave in šance delati; Švičarji pa so to zamerili in baje vse evropske vlade kličejo na pomoč. Papežev kancelar kardinal Jakobini je zopet evropskim vladam naznanil, da Italijani po krivici posedajo Rim in papežu krhajo potrebno svobodo. — Rumuni delajo tolike vojne priprave, kakor da bi vsaki čas namenila nastati najhujša vojska. — Španski kralj je stare ministre odpustil, in novih pozval, ki pa precej na republikansko stran vlečejo. — Na Portugalskem nastal je punt, veliko tisoč ljudij vzdignilo se je zoper kraljeve uradnike in policaje. — V Ameriko se je letos iz Evrope preselilo 600.000 ljudij. Bismarkovi Nemci vohajo sedaj okolo Afrike, kde bi zamogli kak kos zemlje pograbititi in si nemške kolonije ali naselišča prirediti.

Za poduk in kratek čas.

Celje.

(Zgodovinska črtica).

(Dalje.)

III. Za veliko dedščino Celjskih grofov nastali so krvavi prepiri, katerih so se udeležili največ avstrijski vojvode Friderik V. (kot nemški cesar imenovan in glasoviti celjski stotnik Vitovec, rojen Čeh katerega so bili že Celjski grofje vzeli v svojo službo, v kateri je dospel do velike oblasti. Ta je stal nekaj časa na strani avstrijskega vojvoda, nekaj časa pa na strani njegovih sovražnikov, sorodnikov pokojnih grofov.

V teh novih in poslednjih celjskih bojih so Slovenci zopet veliko trpeli, a bili so po večini zvesti podložniki cesarja, ki je z njihovo pomočjo pribojeval obširna celjska posestva, katera so potem ostala lastnina naši slavni habsburški rodovini.

Turške vojske so v 15. in 16. stoletji nadlegovale vse slovenske kraje; razumno je toraj, da tudi Celju divji Turčini pri svojih pogostnih pohodih slovenskih dežel prizanesli niso.